

Zondag 14 maart – Vierde zondag in de veertigdagentijd – Werken van barmhartigheid: De vreemdeling ontvangen

Genesis 18 en Hebrreeën 11

Ds. Eleonora Hof – Protestantse Kerk Ieper

Met iedere gast die je ontvangt, verander je zelf ook. Je kan nooit hetzelfde blijven. Want je gaat een relatie aan met iemand en je laat hem of haar je eigen leven zien. Je stelt je open. Vandaag kijken we namelijk wat het betekent om je huis én je hart open te stellen voor iemand die je niet kent. Voor een vreemdeling dus.

We kijken daarom vandaag naar het meest beroemde verhaal over gastvrijheid in de Bijbel. Gastvrijheid moet je zien, moet je voelen, moet je beleven. En daarom kijken we vandaag naar dit schilderij. We zien in een vuurrode omgeving drie engelen aan tafel zitten. We kunnen ze goed herkennen, vanwege hun vleugels. De drie engelen zijn te gast bij Abraham. Abraham is in het blauw gekleed, dus Abraham vormt nogal een contrast met de engelen. Hij staat er wat schutterig bij, niet zo op zijn gemak. Op de drempel. Op de drempel van een nieuw leven. Want zijn leven gaat compleet veranderen door de komst van deze drie onverwachte gasten. En aan de linkerkant zien we ook Sarah. Zij brengt het eten naar de gasten. Onderaan zien we dan een boom en een mand met vruchten. Deze vruchten zijn symbool voor vruchtbaarheid. Sarah zal een zoon krijgen. Zo mooi dat je op een schilderij altijd meer ziet als je weet waar je naar moet kijken. Aan de rechterkant zien we trouwens al het oordeel van Sodom, maar dat is voor een volgende keer.

Voor nu gaat het erom dat Abraham zich open stelde voor de drie bezoekers, en hen zo goed mogelijk verzorgt. Drie bezoekers? Zijn het er drie? Of één? De tekst is er nogal dubbelzinnig over. We lezen in het begin van het hoofdstuk: Toen deed de Heer zich zien aan Abraham zien. Dat is in het enkelvoud. Dan ziet hij drie mannen naderen, dus in het meervoud. Dan zegt hij tot de drie mannen: mijn Heer, in het enkelvoud, was jullie voeten, weer in het meervoud. Zo speelt het verhaal dus met de Openbaring van de Heer. De Heer laat zich zien, maar is ook nog verhuld. Abraham verleent niet alleen gastvrijheid aan de drie vreemdelingen, maar aan de Heer zelf. De spreekwoordelijke gastvrijheid van Abraham krijgt extra nadruk door de haast waarmee hij voor zijn gasten zorgt. Een mateloze en onvoorwaardelijke gastvrijheid.

Maar laten we eerst nog even inzoomen op de plek waar Abraham de gasten ontvangt. Hij ontvangt ze namelijk onder de eikenbomen van Mamre. Dat detail is op het schilderij niet zo goed meer te zien, maar het is wel enorm belangrijk voor de rest van het verhaal. Laten we even indenken hoe het landschap eruit gezien moet hebben. Een dor, onherbergzaam woestijnlandschap. Maar er is een oase. Er staan een aantal machtige, altijdgroene loofbomen. Met hun laaghangende takken als beschermede armen bieden ze beschutting aan de rondtrekkende bedoeïnen. Deze grote eikebomen heten in het Hebreeuws: elonim. En voor wie de Bijbelstudie over de godsnamen heeft gevolgd, hoort hier misschien al de naam van God in: dat is namelijk elohim. Elonim met een 'n' zijn dus de bomen', 'elohim' met een 'h' is dus god. Het zijn dus goddelijke bomen eigenlijk.

En het is dus precies bij die goddelijke, machtige, overweldigende bomen dat God zich laat zien. En het interessante is: dat is niet de enige keer in het Oude Testament dat het God zelf is die zich daar laat zien. We horen ook nog van een bezoek van de Engel van de Heer aan Gideon. Dat is ook bij de 'godseik', zagezegd.

En we kunnen het ons wel voorstellen. Goden en bomen zijn altijd met elkaar verbonden geweest. Maar niet altijd op de goede manier. Want er kunnen aan bomen ook krachten toegeschreven worden, en dan worden de bomen als het ware god. En dat is niet de bedoeling. Dan komt de boom in de plaats van God. Die kant moeten we dus niet op.

Welke kant dan wel? We mogen zeker wel betekenis hechten aan bomen omdat ze stille getuigen zijn van het verleden. Ze zijn symbool van veerkracht, van meegroei in moeilijke omstandigheden. Denk maar aan de vierstammige kastanje die naast de Menenpoort staat en die bijna helemaal verwoest was na de oorlog. En kijk maar wat er nu van geworden is. Ongelofelijk, hoe veel veerkracht er in de natuur te vinden is. Daar mogen we best wel stil staan.

Maar terug naar Abraham. Wat kunnen we ermee dat hij dus voor zijn tent, in het heetst van de dag, in de schaduw van die machtige, grootse bomen zit? Ik denk dat we er van kunnen leren dat hij volledig open is. Hij staat volledig open voor een ontmoeting. Hij is precies op de plek waar hij moet zijn. Hij is op de plek waar God zich al eens heeft laten zien. En hij staat er nu ook weer voor open. Hij doet niets. Hij is.

En het is precies die houding van rust, van er zijn, er klaar voor zijn, die ons ook kan helpen als we het over gastvrijheid hebben. Want voor gastvrijheid is echte aandacht nodig. Geconcentreerd zijn op degene die je voor je hebt. De ander in de ogen kijken.

En als je er zelf klaar voor bent, dan is het heel goed mogelijk dat er iemand op je pad komt. Iemand die een luisterend oor nodig heeft, een plek om te slapen, een plek om tot rust te komen. Bereid je er alvast op voor dat er iemand in je leven kan komen. Een vreemdeling die je leven kan veranderen. Want met iedere gast verandert je huis en verander jij zelf ook.

Abraham en Sarah zullen nooit meer hetzelfde zijn na het bezoek van de gasten. De mannen / engelen / God komen / komt om goed nieuws te vertellen. Abraham en Sarah zullen daadwerkelijk een zoon krijgen. Hun diepste wens zal vervuld worden. God houdt zijn woord en blijft trouw. Er is daadwerkelijk iets gebeurd in de open ruimte tussen de bezoekers en Abraham en Sarah. Het was voor hen een plaats om open te zijn: om ook hun twijfels, hun angsten, hun onmogelijkheden te laten zien. De ontmoeting was een plaats van eerlijkheid en openheid.

Het is precies die openheid die we nodig hebben als we gastvrij willen zijn en ook de ander, de vreemdeling, ruimte willen geven. Hebreëën zegt het tegen ons: Houd de gastvrijheid in ere. Want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen gehuisvest. We weten nooit wie de ander is die we in huis nemen. We nemen daarom altijd een gok. Ik zeg niet dat we roekeloos moeten worden en ons in gevaarlijke situaties moeten manouvreren. Wat ik wel zeg is: houd eerst je hart open en daarmee ook je huis. Want de kans is niet denkbeeldig dat je een engel huisvest. Want een engel is een boodschapper van God. Dus een engel hoeft geen letterlijke engel te zijn, zo eentje met vleugels. Maar een engel kan ook zijn: iemand die jou over God vertelt. Iemand die laat zien wie God is. Iemand die een stukje met je mee wil lopen in je leven. Iemand die jou laat zien dat je geliefd bent en een kind van God bent. En dat mag jij dan ook voor die persoon doen. Zo kunnen wij zelf ook een engel worden voor iemand anders. Want gastvrijheid werkt altijd twee kanten op. We moeten bereid zijn om de ander te ontvangen alsof we Christus zelf ontvingen. En we moeten ook bereid zijn om ons te laten ontvangen: om toe te laten dat wij ook gast mogen zijn en daarvan genieten.

Gastvrijheid is in deze corona-tijden een heel stuk lastiger te verwerkelijken. Maar dat betekent niet dat we het op moeten geven. Juist nu zijn er zo veel

mensen eenzaam die er zo veel nood aan hebben om met elkaar onderweg te zijn en te genieten van elkaars gezelschap. Laten we daarom nu deze veertigdagentijd als tijd nemen om na te denken over hoe we ons hart en straks ons huis weer open kunnen stellen. Is er nog ballast die ons belet om echt gastvrij te leven? Zit er nog angst voor het onbekende? Zijn er nog dingen die we concreet op orde moeten maken in ons huis? Hoe kan ons huis niet alleen mijn eigen hyperindividuele huis zijn, maar een huis waar ook anderen op adem kunnen komen? Dat zijn niet allemaal evidente vragen en de antwoorden zijn ook niet evident. Maar deze veertigdagentijd is een tijd van voorbereiding. Laten we daarom nu al ons hart voorbereiden om plaats te maken voor gasten. Zodat we uiteindelijk Jezus zelf kunnen ontvangen.

Amen.